

Elektrik Şebekelerinde Sorunlar

Elk. Müh. H. Avni Gündüz
havni.gunduz@emo.org.tr

Özelleştirme politikalarının bu güne kadar olan süreci dikkatle incelendiğinde ülkemizdeki mesken, ticarethane ve sanayini için en önemli girdinin kaynağının (elektrik şebekelerinin) korunması ve geliştirilmesi kendi haline bırakıldığından maalesef elektrik şebekeleri vücudu büyük ve hastalıklı, kafası küçük varlıklara dönüşmüşlerdir. Bu süreçte görev alan tüm bakan, müsteşar, genel müdür, müessese müdürleri vb kime sorarsanız sorun mutlaka başarı yüklerini dinleyeceğimiz kesin gibidir.

Bununla beraber bizde performans kriterleri (başarı ölçütleri) geleneği olmadığından, hiçbirine sen haksızın diyemeyiz. Üstelik her birinin, her eleştiriye karşı mutlaka birden fazla “..ama ne yapabiliirdik ki?” diye başlayan yanıtları olacaktır. Bu gün için hala aynı sahneyi izlediğimizi kolaylıkla görebiliriz.

İdari ve Mali sorunlar birbirini etkileyen sorunlardır. İdare (yönetim) işletmeyi hedefe ulaştıramadığı zaman teknik ve mali sorunlar da başarısızlıktan sonra artarak kendini gösterecektir. Hükümetlerin (ve siyasetçilerin) görmek istemedikleri temel sorun KİT’leri kendi yasaları çerçevesinde serbest bırakmamaları olmuştur. 1970’lerin ortalarında kurulan TEK (Türkiye Elektrik Kurumu) misyonu ve vizyonu olan bir kuruluş idi. Siyasetçiler henüz buralardaki siyasi rantı keşfetmemişlerdi ve elektrik çarpar diye de sanırım korktuklarından pek fazla işlerine bulaşmamışlardı.

O dönemdeki enerji krizi nedeniyle hızlı bir şekilde santral, iletim

ve dağıtım hatlarının yapılması için TEK’e geniş yetki alanları bırakılmıştı. Köycülük Dairesi kurulmuştu ve hedef tüm köylere elektrik götürmek idi.

Bütün bunlar başarılıydı. TEK kendi teknik ve idari elemanlarını yetiştirdi. Uluslararası bir seviyeye getirdi. Ancak ikinci dünya savaşından sonra büyük yatırımlar isteyen ve devletler tarafından yapılan elektrik şebekeleri yavaş yavaş sermayenin ilgisini çekmeye başlamıştır. Önce İngiltere ve Avrupa’da başlayan teorik çalışmalar sonucu üretimden tüketimine kadar tek elden ve planlı olarak yürütülmesi apaçık olan şebeke ve santraller birbirinden bağımsız hale getirilip piyasa ekonomisi modeline uyarlanmaya çalışıldı. (üretici, Pazar ve tüketici olarak)

Elbette ne dersek diyelim uluslar arası sermayenin güdümünde olan ülkemizde bize de dayatılan bu özelleştirme politikalarının, hemen hemen birbirini boğazlayacak gibi olan partilerden hangisi iktidara gelirse gelsin, değişmeden aynen yürütüldüğü görülmüştür. Dışarıdan dayatıldığı ve rasyonel aklımızın da fazla çalışmadığı göz önüne alındığı zaman özelleştirme politikalarının kendi içerisinde bile tutarlı yürütülemediği ve kendi haline bırakılarak siyaseten ve ticareten ranta döndüğü gözlemlenmiştir. (tam 30 senelik bir süreç)

Bu vurdumduymazlık sürecinde personel alımları durdurulmuş, malzeme alımları azaltılmış, yatırımlar yavaşlamış ve yatırımların ve per-

sonel alımlarının siyasetçilerin baskılarıyla yönlendirildiği görülmüştür. Öyle ki bir ilin siyasetçileri TEDAŞ’a iş yaptırmakla “başarılı siyasetçi(!)” olduğunu zanneder hale gelmişlerdir. Kadrolar her seferinde bu siyasetçilerin referanslarıyla doldurulmaya çalışılmış, lojman vb imkanlar eşe dosta dağıtılmaya çalışılmıştır. Bütün bunlar bilinen ve herkesin kabullenildiği “öğrenilmiş çaresizlik”lerdendir.

Sonuç olarak; sayıca eksik ve fazla yetenekli olmayan personel, eksik araç-gereç, yetersiz ve plansız yatırımlar yapan ve zarar eden kuruluşlar ortaya çıkarmıştır. Durumu düzeltmek için çaba harcamak yerine ise “özelleştirilince özel sektör uğraşsın bakalım” görüşü hakim olmuştur.

Şu andaki görünüm olarak hemen hepsi özelleştirilen dağıtım şirketleri ve önemli kısmı özelleştirilmiş üretim şirketleri yeni dönemde maalesef imaj düzeltme gerekliliği(!) nedeniyle yine bizlere başarı yüklerini anlatacaklardır. Ancak bilinen odur ki esas zihinlerini meşgul edecek olan şey devlete ödenecek devir paralarının temin edilmesi olacağından teknik ve idari konular, işletmede büyük zarar-

lar oluşmadığı sürece ertelenecektir.

Vatandaş etkileyen en birinci kuruluşlar EDM'ler olduğundan öncelikle dağıtım şebekelerinin sorunlarına göz atıldığında sorunları ikiye ayırabiliriz.

A. İdari-Mali Sorunlar

Görüldüğü kadarıyla bütün EDM'lerin bilimsel çalışmalara dayalı yeniden yapılanma çalışmalarını başlatmaları zorunludur. Her EDM hem şebeke performansı hem de kendilerinin verimliliklerini artırmak için bu çalışmaları başlatmalıdırlar ancak görünen odur ki sadece pratik ve/veya ekonomik gerekçelerle idari yapılanmalarını düzenliyorlarmış gibi bir durum var. Örneğin Uludağ EDAŞ il merkezlerini önemsemeyerek il, ilçe müdürlüklerinin hepsini doğrudan merkeze (BURSA) bağlamıştır. Okuma, tahakkuk, tahsilat,

kaçak takibi vb sorunlarının altından küçük işletmeler iş yoğunluğundan kalkamayacaklar ve sorumluluğu merkeze atacaklardır.

Böylesi durumların malzeme yönetimi, araç gereç yönetimi, personel yönetimi gibi konularda da tıkanmaya yol açması mümkün olup doğrudan işletmenin performansına yansıtacaktır. Uzun vadede herkes için sorun çıkacaktır.

B. Teknik Sorunlar

Teknik sorunların başında idari yapılanmanın eksikliğinden kaynaklanan personel, araç gereç eksiklikleri ve planlama sorunları gelmektedir. Kısaca özetlemek gerekirse;

- Ana plan eksikliği (Master Plan)
- Mevcut şebeke teknik kayıtlarının Coğrafi Bilgi Sistemleri üzerinde gerçek zamanlı kayıtları,
- Şebeke ve müşteri hizmetlerinin

birbirleriyle olan haberleşmelerinin sağlanması,

-Sağlıklı bir Arıza ve Bakım Yönetim sistemlerinin kurulması, (Kırsallarda ve şehirlerde)

-Trafik Merkezlerinin yer sorunları
-Ar-Ge birimlerinin yetersiz veya hiç olmaması nedeniyle acile yeniden yapılandırılmaları,

-Yeni yapılacak tesislerde (kısa dönem planlaması; 5 yıl) yer, trafik, yük durumu, kamulaştırma ve enerji izinlerinin belli kriterlere oturtulması

-Eğitim birimlerin ihtiyaca uygun olarak sürekli eğitim süreçlerini planlaması ve nitelikli eleman temini,

Başta gelen belirgin sorunlardır.

"Bu konuda katkı koymak isteyen meslektaşlarımızın görüşlerini EMO İzmir şubeye e-posta veya faks yoluyla ulaştırmaları yapılacak çalışmalara katkı sağlayacaktır."

Kitap Tanıtımı

FİBEROPTİK, KABLO VE SİSTEMLER ITU-T EL Kitabı

Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU), Birleşmiş Milletlere bağlı olarak çalışan bilişim ve iletişim alanında uzmanlaşmış, uluslar arası bir kuruluştur. ITU'ya bağlı olarak çalışan Standardizasyon Birimi (ITU-T) ise Dünya devletlerinin kullandığı telekomünikasyon işlemlerinin standartlaştırılması için çalışmakta, bu amaçla tavsiye kararları yayınlamaktadır.

ITU-T, optik iletişim teknolojisinin standardizasyonu için de çalışmalar yapmakta ve kullanılan teknikleri tavsiye kararları ile yaygınlaştırmaktadır. Fiber optik sistemlerin kurulmasına dönük uygulama amaçlı bu El Kitabı çalışması, 1984 yılından beri devam etmektedir. ITU-T tarafından çıkarılan tavsiye kararlarına dönük olarak hazırlanan ITU-T El Kitabı, en son 2009 yılında güncellendi.

Yarım yüzyıla yakındır, optik iletişim çağının başlamasına ilişkin

işaretler görüyoruz, artık bu keşif yolculuğundan teknolojinin uygulamasına geçiyoruz. Bir çok yeni teknolojide olduğu gibi, mevcut altyapı sistemine adaptasyonu ile ilgili mühendislik sorunları, lazerin keşfedilmesi dahilindeki bilimsel gelişmeler kadar önemli hale gelmiştir. ITU-T, optik iletişim teknolojisinin standardizasyonunda ve bu endüstrinin ortaya çıkmasıyla ağlarda en uygun yapılanması için kullanılan teknikler, aktif hale gelmiştir. Ancak, kapsanan konunun ne olduğunu ve nerelerde bulunabileceğinin ortaya çıkarılması her zaman kolay olmamaktadır. Bu kitapta ITU-T nin çalışmaları hakkındaki tüm mevcut bilgilerin toplanmasına çalışılmıştır.

Bu kitabın, fiber optik esaslı sistemlerin pratik kurulumuna destek olmak üzere teknolojiyle ilgilenen kimselere, orta seviye yönetici ve düzenleyicilere kılavuz olması amaçlanmaktadır. Bu teknolojinin uygulanması ile ilgili pratik hususlar üzerindeki açıklamalar bakıldığında;

bu açıklamalar, ITU-T Tavsiye Kararlarının nasıl adreslendiğine odaklanmaktadır. Onlarca yıldır teknolojinin gelişimle yaşamış kimseler için bu kitap düzenli bir kavrayış sağlamaktadır.